

Barokní estetika

Baroko

- vznik v Itálii
- konec 16. století až polovina 18. století
- rozšíření do střední Evropy, Španělska
- koexistuje s klasicismem

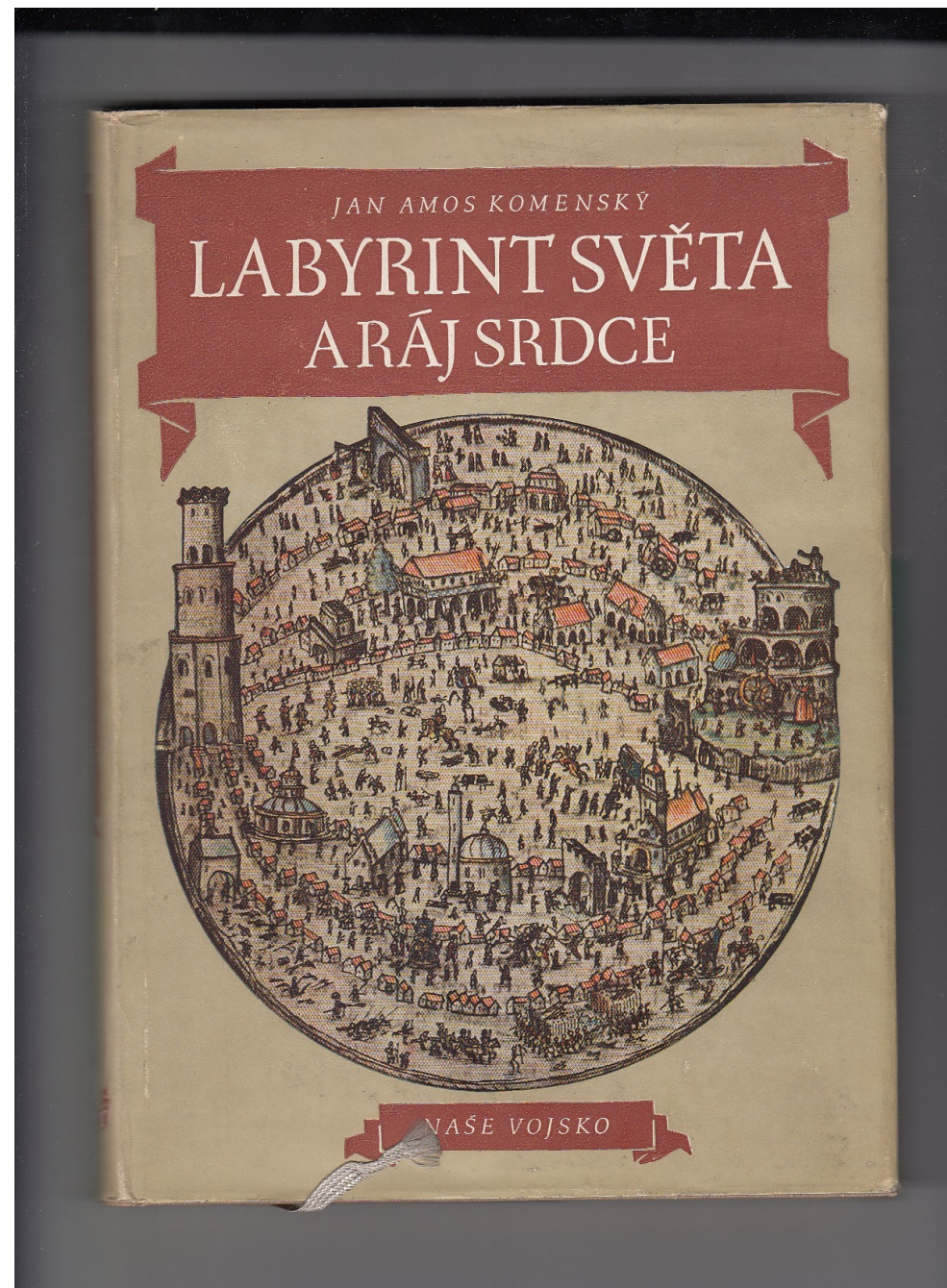
Barokní estetika

- baroko není příliš teoreticky reflektováno
- pravidla barokní estetiky lze odvodit z umění samotného
- Renesance (ideály rozumu, logiky, harmonie) x baroko (barokní člověk se obrací k bohu a citům)

Důraz na city a vášně

- Náboženské války (protestantismus)
- Bloudění barokního člověka – složitý vztah k víře
- Církev musí člověka znovu připoutat k víře (prostřednictvím umění)

Exaltované až hysterické náboženské zanícení

- zatímco religiozita gotického umění je klidná, vážná a sebevědomá, religiozita barokních výjevů se vyznačuje nervozitou, podrážděností, extází
- Církev již nemá neomezenou moc, panovník stojí nad církví

Živost, dynamismus

- Baroko – křivky
- Renesance – pevné linie

Efektnost, bohatost, přepych

Důraz na barevnost a světlo

- světlo je metaforou boha

- Technika šerosvitu – kontrasty mezi světlem a tmou
- Rubens – obraz – Stařena s rozžhaveným uhlím

- Technika temnosvitu - celý obraz ponořen do temna, jen místa, která mají upoutat pozornost jsou osvětlena zdrojem světla
- Caravaggio – obraz Umučení svatého Matouše

Odklon od individualismu k masovosti

- epocha masových uměleckých druhů – divadlo, balet, opera
- <https://www.youtube.com/watch?v=2Ri38XR-JIE>

Palazzo Spada

Iluzionismus

záliba v optických iluzích

Heinrich Woelfflin – analýza barokní estetiky

- baroko na rozdíl od renesance jde „do hloubky
- Renesance realitické znázornění světa (v centru člověk) x baroko znázornění nebe a pekla (věčné hodnoty)
- Charakterizace baroka na základě opozičních dvojic pojmů:
- harmonie - disharmonie, úměrnost - přehnanost, staticčnost - dynamika, horizontalita - vertikálnost, struktura - dekor, uzavřenost - nekonečno, bytí - zdání

Barokní svět

- Theatrum Mundi
- divadlo jednou z ústředních metafor barokního člověka
- celý svět je divadlem, hrajeme před bohem
- úkolem všech druhů umění – ztvárnit iluzi dokonale uspořádaného světa na nebesích

- Andrea Pozzo - Řím, Kostel sv. Ignáce – Oslava sv. Ignáce

Memento mori

- V baroku neustálé připomínání konečnosti lidské existence
- v umění různá znázornění tance smrti

- poselství memento mori: Každý zemře, ale neví kdy, musíme žít tak abychom byli kdykoli připraveni s čistým svědomím odejít.
- memento mori ve výtvarném umění – typické symboly

Vanitas

- zobrazení předmětů, které člověk nashromáždil během svého života

- Různé druhy vanitas:
  - 1. předměty, které vyjadřují marnost světa (knihy, mince, víno, dýmka)
  - 2. pomíjivost lidského bytí (lebka, přesýpací hodiny, svíčka)
  - 3. symboly vzkříšení a věčného života (obilný klas, vavřínový věnec)

- Iluzivnost naší existence - Pedro Calderón de la Barca – Život je sen

Wunderkammer – kabinet kuriozit

- sbírka exotických, přírodovědných, uměleckých a technických předmětů
- Např. sbírka Fredinanda II. na zámku Ambras v Rakousku

me Collectors Room Berlin

Teorie umění - Gian Lorenzo Bernini

- Kládl si dvě základní otázky:
- Existují pravidla umění? - umění není pouze věcí pravidel, ale i talentu a nadšení
- Jaký je vztah umění a přírody? – umělec by měl napodobovat jen ty nejdokonalejší věci v přírodě
- Ale - umění může dát věcem krásu, kterou v přírodě nenajdeme
- hodnota umění spočívá v iluzi, kterou vyvolává

Dějiny estetiky – 17. století a klasicismus

Klasicismus

- umělecký směr v Evropě 17. a 18.st.

Hlavní znaky

- navázal na ideály renesance
- pevný systém estetických pravidel a norem
- souvisel s racionalistickou filozofií
- důraz na rozumovou kázeň a střídmost
- tužby jedince musí ustoupit před společenskými normami
- snaha o návrat k uměřenějším a klasičtějším formám

Hlavní rysy estetických teorií v období klasicismu

- a) krása je objektivní, je vlastností reálných předmětů
- b) krása závisí na vhodných proporcích (harmonii)
- c) při posuzování krásy je nejdůležitější rozum
- d) krása je přítomná v přírodě i v umění
- e) umění se má řídit přesně danými pravidly
- f) antická díla jsou vzorem vrcholného umění

Architektura

Hlavní znaky

- jednoduché zdobení
- např. trojúhelníkové štíty
- rovné čisté linie
- antické sloupy

- budovy – banky, nemocnice, divadla, francouzské parky a zahrady

Malířství

- pevná kresebná linie
- světlo modeluje tvary
- celek působí klidně, přísně, vyrovnaně a pateticky
- důraz na objektivitu
- vyvážená kompozice
- antické náměty

Nicolas Poussin

Jacques Louis David

Estetické teorie filozofů 17. století

René Descartes

naše vkusové soudy jsou zcela subjektivní

Co je krásné? - je třeba vystříhat se extrémů, krása určitých poměrů spočívá v tom, že jsou lépe dokazatelné v matematickém smyslu

snaha o přírodovědné vysvětlení estetického zážitku –
vědecká perspektiva

Thomas Hobbes

- „nic nemůže být v mysli, co nebylo dříve ve smyslech“
- představa subjektivnosti všech soudů
- lidská mysl posuzuje a vytváří umění – naše hodnocení závislé na emocích
- klíčová role fantazie v estetickém vnímání

Klasicismus vs. baroko

- Neustálé střetávání barokního a klasického principu napříč celými dějinami umění
- Klasický princip – směřuje ke staticnosti, přesným pravidlům, jasně vymezeným tvarům, souměrnosti, upřednostňuje kresbu a architekturu
- Barokní princip v umění – dynamika, pohybující se tvary, působení na emoce, bohatost výzdoby, okázalost

Postmodernismus – Sandy Skoglund - Revenge of the goldfish (1981)

